

EURÓPSKE STRATÉGIE TÝKAJÚCE SA RÓMOV

Gernot Haupt (Rakúsko)

V tejto chvíli sú vydané stratégie členských štátov Európskej únie (EÚ) týkajúce sa otázky nazývanej integrácia alebo začlenenie Rómov. Je zvláštne, že tieto dva koncepty sú často považované za synonymá v dokumentoch EÚ, čo dobre ilustruje na to, že v riešení otázky existuje nejasnosť. Je to štartová chyba, ktorá sa odráža aj v znení rôznych stratégií štátov.

Integrácia alebo začlenenie

Integrácia žiada od menšín, aby sa zaradili (zlúčili) do kultúrnych a spoločenských štruktúr prevládajúcej populácie. Naopak, požiadavka *inklúzie* sa obracia najskôr na väčšinu, pretože od nej sa požaduje zmena, ktorá má dosiahnuť kompletnú účasť všetkých na rôznych systémoch chodu spoločnosti pri zachovaní špecifickosti a rozmanitosti. To znamená, akoby alternatívou bolo: «Vy, Rómovia, musíte sa zmeniť tak, aby ste sa nám prispôbili», alebo «My, väčšinová spoločnosť, musíme sa zmeniť tak, aby sme sa mohli spoločne rozvíjať». Musíme konštatovať, že je len veľmi málo národných stratégií, ktoré kladú dôraz na prioritnú úlohu prevládajúcej spoločnosti. A tak napríklad, poľské texty uvádzajú: «Postoje voči Rómom, ako napríklad antipatia a odmietnutie boli a sú ešte stále podkladom pre Rómov, aby zostávali v opozícii a ústraní sveta Nerómov». Odteraz je nevyhnutné, aby všetky diskusie na medzinárodnej rovine o národných stratégiách konštatovali, že po storočiach diskriminácie a útlaku prvá úloha spočíva v zmene postojov anticiganizmu prevládajúcej spoločnosti a aby to bola podmienka pre začiatok procesu patričného rozvoja.

Národné riešenie problémov a možnosti porovnania na medzinárodnej rovine

Komisia EÚ preto pripomenula členským štátom vypracovanie stratégie. táto výzva mala bezpochyby tú výhodu, že zaväzovala politické inštitúcie, aby sa aspoň raz v roku dohodli s Rómami ich krajiny. Ale výsledky boli úplne odlišné v jednotlivých krajinách. Takto nemecký text uvádza: «V Nemecku, podľa približných odhadov, žije asi 70.000 nemeckých Sinti a Rómov. Považujú sa dobre začlenení do spoločnosti. Špecifická stratégia pre Rómov teda nie je potrebná. Pre Rómov-cudzincov, ktorí prišli do Nemecka cez imigráciu alebo politický azyl a majú právo na trvalý pobyt, národná stratégia nie je potrebná. (...) Výlučná stratégia, ktorá by sa zameriavala na hospodárske a sociálne problémy by mohla podporiť marginalizáciu alebo vylúčenie Rómov na okraj spoločnosti» (Správa Nemeckej federálnej republiky pre Európsku komisiu – rámcová konvencia EÚ pre národné stratégie integrácie Rómov až do roku 2020, s. 29). Akoby bolopotrebné ochrániť Rómov od rastu, ktorý by ich vylúčil z obyvateľstva! Kým priepasť medzi Rómami vytvorená storočiami diskriminácie a rasistického prenasledovania nebude vyplnená, ušľachtilé odmietnutie vnímania etnickej menšiny zostane cynickou výhovorkou pre to, aby nemuseli mať povinnosť «pozitívnej diskriminácie», ako «súhlasiacej praxe».

Môžeme citovať ďalšie strategické dokumenty, napríklad z Rumunska. Tu boli náklady rozpočítané až do roku 2020 a vo výške skoro 1.000 € pre vytvorenie štruktúry na národnej, oblastnej a mestskej rovine. Stratégia predvída zvlášť vytvorenie v každej obci vlastnej iniciatívnej skupiny, ako i ďalšej pracovnej skupiny s parametrami hodnotenia, podľa ktorých výsledky stratégie budú môcť a musia byť overiteľné.

Fiktívne texty

Je jasné, že veľká časť obsahu týchto papierov stratégie zostane čisto teóriou a dobre by urobili, keby tieto texty označili za fiktívne metódy interpretácie literatúry a mohli radšej čítať skutočné úmysly a tvrdenia. Mnohé programy sa ani nezabezpečia. A tak napríklad program «druhej šance» týkajúci sa vyučovaniu čítania a písania. Tento program sa týka školského doučovania rómskych detí, ale nemá žiadnu šancu, aby došiel do spomínanej rumunskej dediny z jediného dôvodu, že riaditeľka školy... nemá k dispozícii triedu... Osobne som to zakúsil.

Na druhej strane, porovnanie medzi rôznymi projektmi môže byť obohacujúci. A tak v poľských dokumentoch sa nachádza potreba začleniť štvrte obývané Rómami do okruhu čistenia dopadu komunálnymi službami: toto poukazuje na dobré chápanie týkajúcu sa problematických sietí zdravotníctva a infraštruktúry. Poukazuje to tiež na to, že skúsenosti konkrétnej sociálnej služby boli do textu včlenené.

Zodpovednosti za správy a zmeny

Podľa môjho názoru, tu nastal rozhodujúci pokrok vďaka zneniu národných stratégií, či je to už v očakávanom smere alebo nie iniciátormi EÚ. Očividne, správy, ktoré mali byť vypracované pre Brusel, začali proces rokovaní medzi národnými odborníkmi a zástupcami rómskych organizácií, čo dlhodobu môže byť len priaznivé. Jediný fakt nespokojnosti, ktorý bol vyjadrený či už v Rakúsku, ako i v Nemecku vo či oficiálnym správam a vzbudil vydanie doplňujúcej správy zo strany vlastných organizácií a rómskych zástupiteľov, a ktorý bol tiež predložený Komisii EÚ, poukazuje na to, že proces vypracovania stratégií vytvoril intenzívnu diskusiu, ktorá tvorí nový impulz v tom, že sa Rómovia ujímajú slova, z čoho vyťaží veľká skupina Rómov, ale i európska spoločnosť v jej celku.